

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

№ 51.

V Četrtik 19. Grudna.

1850.

Edina pot v nebesa

ali

podučenje od razločkov prave katolske vere
memo drugih nekatolskih ver.

(V pogovorih med duhovnim pastirjem in vernikom.)

Spisal Peter Hicinger.

Tretji pogovor.

Vedni obstanik katolske vere do zdanjih časov; nove vere M. Lutra in Kalvina in drugih, in njih razne spremembe.

V. Naj mi povedo, Gospod Oče, kdaj so se nove veri Lutra Martina in Kalvina začele.

D. Povzemimo popred še nekoliko zgodbe katolske vere v zahodni cerkvi. Glejte med tem, ko je izhodna cerkev v ločitvi terpnela, ali v sužnosti Mahometanov ječala, se je v zahodnih deželah katolska vera toliko lepše vrašala in močneje uterjevala. Na mesti poprejšniga rimskiga cesarstva se je bilo časama več novih kraljestev postavilo, kot Francosko, Nemško, Angleško; Špansko je sicer dolgo pod jarmom Mohometanov ali Arabljanov stalo, pa se je časama s kersanskim junaštvam oprostilo; Italijansko je sicer razne gospode imelo, pa rimsko mesto in nekaj dežele je bilo po darilu cesarja Karlina veliciga in drugih papežu v vlasti. K tem kraljestvam so še prisle Dansko, Sveško, Poljsko, Ogersko, in še druge manjši. Imenitnejši med temi vladarji je bil rimski cesar kot varh katolske cerkve; leto častno ime je namreč po tem, ko je nekdanje rimsko cesarstvo že davno nehalo, od papeža prejel Karl Veliki, francoski kralj, za njim so ga pa imeli večji del nemški kralji. V takošnih razmerah pozemeljskih kraljestev je pa božje kraljestvo ali Kristusova cerkev čez vse sicer s sveto resnobo pa tudi z ljubeznijo in krotkostjo gospodovala. Pozemeljska in duhovna oblast ste se prijazno, pa obe z oziram v Boga, vkup jemale, duh vere in pobožnosti je ljudstva prevzemal, in v raznih miniških redovih ali ordnih zlasti s. Benedikta, s. Dominika in s. Franciška so se čudne pota svetosti ka-

zale; sveta učenost, globoko preiskovanje kersanskih skrivnost je imelo na visokih šolah svoje mesto; skerbni cerkveni pastirji so bili na škofskih sedežih, in na stolu s. Petra goreči poglavarji cele Kristusove čede, pred drugimi Gregori VII. in Inocenci III., sloviti cerkveni učenci so bili s. Anzelm, s. Bernard, s. Bonaventura, s. Tomaž Akvinski; veliki darovi so se dajali za vstavljanje božjih tempeljnov in kloštrov in za podporo ubozih, bolnih in sirot; in v kersanskih vojskah so se kersanski junaki vzdignili se bojevati zoper nevernike, in jim svete kraje iz rok jemati. Nekteri brezvestniki imenujejo tiste čase radi temne čase, vender niso bili zares temni marveč v verskih rečeh morebiti ne manj razsvetljeni od zdanjih. Res je sicer tudi, de se človeške slabosti in spačenosti nikdar ni manjkalo, de se nad mnogoterimi cerkvenimi pastirji so se slabi zgledi kazali, de so marsikteri kralji in cesarji cerkveno oblast zaničevali in zatirali, de se je med ljudstvom semtertje divjost in nerodnost kazala, de so semtertje tudi zmote, vraže in krivovere kot Albigenčov, Viklefa in Husa na dan šle. Ravno zato so si pa vneti papeži kot Gregori VII., Aleksander III., Inocenci III. in pa cerkveni zbori v Rimu v Lateranski cerkvi v 12. in 13. stoletji, v Lijonu l. 1245, v Konstanciji l. 1414 in Bazileji l. 1431, in zraven goreči škofje in učenci toliko več prizadevali, de bi se bilo vse napčno odpravilo, in vse nerodno poravnalo, in vse krivoversko odvernilo.

V. Kako je bilo pa v tej dobi v naših krajih s škofijami?

D. Oglejska, Teržaška, Istrijska in Solnogradska so že od pred obstale, Kerska, Lavantinska, Sekovska in Ljubljanska so pa v tem času vstavljene bile.

V. Gotovo je bilo to za kristjane v naših krajih v dobiček, de so bile njih dušne potrebe bolj oskerbljene.

D. Res de. Proti koncu petnajstiga stoletja se je ravno novo veliko polje za razširjenje svetiga evangelija odperlo; znajdena je bila pripravniša pot v daljno Indijo, in pa novi svet Amerika; tu je pa

stari svet po nekterih možeh, ktere njih stranka reformatorje (preobličevavce, preravnovavce vere) imenuje, veliko zgubo zastran prave katolske vere preterpel, in ta nesreča je nekaj tudi naše strani zadela, in le goreči škofje so s pomočjo deželске oblasti še večji odvernili.

V. Zdaj pa že vem, de so tiste nove vere na versti, zastran kterih bi jest ravno kaj več rad slišal.

D. Bolj posamezni krivi nauki so sicer že pred spremembe v verskih rečeh napeljevali; pa mož, ki je naglo veliko prekucijo v cerkvi napravil, je bil Martin Luter. Bil je rojen na Saksonskim, minih po redu s. Avguščina in učenik verskih reči v Vitenbergi. Mož je bil sicer pobožniga občutka, pa brez prave ponižnosti in previdniga spoznanja; v svoji besedi je bil zgovorin, pa tudi prederzin, gerdobin in nesramin, na svoje spoznanje si je veliko domišljeval, in nikomur drugimu ni dal kaj veljati; serdit je bil tudi in nagel v svojim djanji. Bili so l. 1517 po papeži Leonu X. odpustki oznanjeni za tiste, kteri bi spovedani in zgrevani tudi mile darove za sozidanje velike cerkve s. Petra v Rimu podelili. O tej priložnosti je Luter začel zoper odpustke pisati in govoriti, ko so nekteri katolski učniki njegove besede zavernili, je on prepričal dalje gnal, in že marsikaj zoper vero vmes pritikal. Papež Leon ga je v Rim tirjal za odgovor, papeževi poslanci so ga iskali nazaj na pot resnice obrniti, katolski možje so v pogovorih njegovo zmoto odkrili; pa Luter je če dalje naprej šel v svoji prederznosti, in zatorej je bil v Rimu s svojim ukam v preklic ali pano djan, in tudi cesar Karl V. je s svojo močjo hude početke zatreti mislil. Pa Luter se je zdaj na ravnost zoper cerkev in njeno oblast vzdignil, ustno izročilo zavergel, s. pismo po svojim duhu razkladal, prostost človekove volje tajil, nasprot pa veliko od evangelske prostosti govoril. Več nemških knezov, kterim za cerkev ni bilo toliko mar, več pa za rop njeniga posestva, je bilo kmalo na njegovi strani; dosti malo podučeniga in stiskaniga ljudstva si je po njem vso prostost obetalo, in se je naglo k novi veri obrnilo; Luter sam in njegovi prijatli so z besedo in v bukvah novi nauk razširili si prizadevali; spačeni duhovni in minih so jo za njim potegnili, in cesarjevo moč so turške in francoske vojske drugam obračale. Tako je nova vera kmalo velikospah dobila, ter se po velikim delu Nemčije razširila; s. masa je bila semtertje tudi s silo odpravljena, več s. zakramentov je bilo odvrženih, papeževa in škofska oblast je bila zarterta, in z Lutram vred nova duhovšina oženjena. Lutrov uk se je kmalo tudi na Poljsko, Ogersko, Prusko, Sveško in Dansko razširil, in več ali manj katolsko vero zaterl, povsod pa nepokoje in tudi grozovitosti napravil. V ravno tem času je v Švajci Ulrik Cvingli drugač, pa Lutru zlo podobno učiti začel, in kmalo je več kantonov ta uk sprejelo, in staro katolsko vero in navado odverglo. Te početke pa je Kalvin, ki je iz Francoskiga v Genevo prišel, dalje gnal, in njegove prenarredbe so se razširile tudi po enim delu Nemčije, na Francoskim, v Nizkozemlji in na Škotskim. V zadnje je kralj Henrik VIII., ker mu ni bilo dovoljeno, se odkraljice svoje žene ločiti in druge vzeti, Angleško l. 1533 od papeževe oblasti in od edinosti katolske cerkve odtergal, sebe poglavarja v cerkvenih rečeh oznanil in nove nauke vpeljal.

V. Žalostno je pač vse to slišati. Ali pa ni bilo nobeniga cerkveniga zbora za teh novih naukov voljo poklicaniga, kakor je bila kdaj navada?

D. Ravno Tridentinski zbor, kteriga večkrat slišite v kersanskih naukih imenovati, je bil po papeži Pavlu III. l. 1545 iz tega uzroka vkup poklican. Tukej je bila katolska vera kakor je od kdaj bila, in je v s. pismu in ustnim izročilu najti, svetlo razložena, novoiznajdeni nauki so bili zaverženi, in mnoge postave za zboljšanje cerkveniga stanu dane. Pa nasprotniki stare katolske vere niso hotli k zboru priti, ne njegovih sklepov sprejeti; temveč so svoje sile dalje gnali, tako de so se zlasti na Francoskim in Nemškim hude in dolge vojske vnele, po tridesetletnim boji je nova vera na Nemcih l. 1648 očitne pravice dosegla.

V. Tako je bila reva se povečana; takiso pač vselej nasledki krivih naukov. Kako pa je za to stran v naših krajih bilo, ker so rekli, de jih je tudi nesreča zadela?

D. Nova vera je kmalo tudi na Štajerskim, Koroškim, Krajskim, Goriskim in Terzaškim prijatlov našla; zlahtni Anž Ungnad in pa dva odpadla duhovna Primaž Trubar in Juri Dalmatin so ji posebin pospeh dajali. Sicer so leti mogli deželo zapustiti, pa enkrat zasejane zmote so se dalje razširjale; v gradeh in po mestih so se našli učniki in molitne hiše nove vere, in tudi ljudstvo po deželi je, nekaj posiljeno nekaj zapeljano, staro vero zapušalo, in semtertje so bili katolski duhovni odgnani. Zmota v veri je dalje šla, prizadevanje škofov je malo izdalo proti nji, dokler se jini nadvojvoda Karl z deželsko močjo ustavil. Zdaj je bilo škofam lože se zoper nove nauke vzdigniti, in v kratkim krog l. 1600 so bile te dežele od novoverstva očisene in katolski veri pridobljene. Zlasti sta si v tem veliko zasluženja nabrala Juri Štobej, Lavantinski škof, in Tomaž Kren, Ljubljanski škof, kteri je sam več ko štirideset tavežent zmotenih v katolsko cerkev nazaj perpeljal.

V. To je pač veselo slišati, de se nova vera per nas ni za vselej vkoreninila; de bi Bog hotel, de bi se nam zdaj zopet ne posilila.

D. Za tega voljo je nam samim čuti in pa moliti, potem nas bo Bog ohranil; tudi zapeljane zna on pred ali potlej nazaj pripeljati. Glejte, sej je Bog per vsi ti veliki verski prekucii vender katolsko vero vedno ohranil, ko so nasprot nove vere se brez nehanja spremenjevale. Že Luter in Kalvin nista bila oba v vsih rečeh ene misli, ter sta se časih hudo podajala; njuni nasledniki so šli v dosti rečeh še bolj narazin, tako de je zlasti Luter že veliko prepira z nekterimi imel, ki so od njegoviga mnenja odstopili. Večji edinosti tudipotem ni bilo, ker so se razne stranke v nauku tu in tam kazale. Tu so drugi kerst per odrasenih ponavljali, Anabaptisti klicani; drugim v s. obhajilu ni bilo družiga kot gol spomin in nobene resnične pričijočnosti Gospodove; drugi so ojestro terdili, de je Bog ene naravnost brez ozira na njih dela za pogubljenje namenil, drugi so skrivnost s. Trojice tajili, Unitarii imenovani; drugi pa so terdo nasprot učili. Pozneje so drugi še od nekiga notrenjiga razsvetljenja vsaciga človeka govorili, in vso razodeto vero stran vergli, kot Hernhutijani. Kvarkarji, Metodisti, Svedenborgijani. Po večini je sicer Lutrov uk zmagoval, in njegovi kot Kalvinovi nasledniki so se nar raji Evangeljce imenovali, drugač so bili tudi Protestantje klicani. Od srede osemnajstiga stoletja sem pa so se misli Lu-

teranov in Kalvinijanov toliko spremenile, de je njih vera v veliko rečeh drugač memo nekdanje, zlasti so vsi bolj skrivnostni nauki odvrženi, in samo to spoznano, kar človeška pamet po njih mnenjsprevidi; in mnogoteri zmed njih so že popolni nekristijani. Tudi niso Luterani in Kalvinijani nič več tako ločeni kakor kdaj, temuč na Nemcih, in tudi ti, ki se zdaj nam kažejo, so zlo že v eno združeni. Od tega so ravno tiste bukvice „bramba evangeljske vere“ priča; zakaj dosti je v njih drugač, kakor je bil nekdanji Lutrov uk. Poslednja nova vera nekiga Rongeta na Nemcih je pa že takošna, de prav za prav nima nič kersanskiga več, desiravno se je nemškokatolsko klicala.

V. Tu se pač lahko vidi, de se človek ne samo v djanji ampak tudi v spoznanji čedalje bolj zgubi, kadar Boga in Kristusa zapusti.

D. Res je to. Katolska vera pa je zmirej ravno tista; tudi v poslednjim času se ona ni nič spremenila, tudi nikakor ne v nič prišla. Semtertje so nekteri učeni iz nje srede kak posebin nauk hotli na dan spraviti; ali čuječi cerkveni pastirji in zlasti rimski papeži so kmalo zmoto odkrili in preklicali kot je bilo v Janzenijanskih in Hermezijanskih preprih. Razne stiske je mogla katolska cerkev prestati; v poslednjih časih v francoski in pričujoči prekucii so njeni viši poglavarji pregnani, celo v ječo djani bili, namreč Pij VI., VII. in IX., vonder zmagana ni bila, vero staro je vedno ohranila; red s. Ignacija ali Jezuitov ji je v tem veliko služil. In leta vera se zdaj še le nar bolj razširja. V daljni Azii namreč med Indijani in Kitajci, v Afriki med Zamorci, v Ameriki med divjimi Indijani, in v Avstralii med neznanimi narodi si katolska vera spoznovavcov dobiva, kot nobena druga vera; in v Evropi se zopet bolj oživlja, in med drugačnoverniki vstanavlja, zlasti na Angleškem se čudno povzdiguje. V tem, kar sim vam zdaj razložil, imate kratik pregled zgodob katolske vere in tudi drugih ver, kateri vam je potrebin bil, de drugo razlaganje ložje razumete.

V. Desiravno bolj kratko, je že pač samo na sebi vse leto prijetno slišati, in zlo sim jim hvaležin za to razlaganje.

Potrebno priporočilo vsim Sloven- cam.

„Čujte in molite!“ Te besede našiga Izveličarja naj so nam vsim posebno sedanji čas rečene, v katerim je cerkvenim prednikom in vernim podložnim, duhovnim pastirjem in kersanskim čedam toliko bolj čuti (bedeti) in moliti treba. Ali bo pastir mirno stal in gledal, ko se volk bliža in mu ovce razkropiti in tergati hoče? ali dober pastir ne da tudi svojiga življenja za svoje ovce? ali ne bo čeda pred volkam bežala, ali pa se mu po moči branila? Zapeljivi, krivoverni in neverni ljudje začenjajo čedalje bolj — skrivaj in očitno — naše verno slovensko ljudstvo motiti; torej zdaj cerkveni predniki in duhovni pastirji toliko veči dolžnost imajo, vzdigniti se, paziti in skerbeti, de njim izročeni zdraviga uka ne zgubijo, in ob pravo, edino zveličavno vero ne pridejo. Ako bi zastran vere in kersanskiga življenja nad našim ljudstvom zdaj posebno ne čuli, bi mi po svoji vnemarnosti in neskerbnosti sami krivi bili, de bi se nad nami dopolnovala besede sv. evangelija, ki pravi: „Kadar

so pa ljudje spali, je prišel sovražnik, in je persejal ljuke med pšenico, in je preč šel“ (Mat. 13, 25). Sovražniki katolske cerkve si z besedo in pisavo prizadevajo, ljudi motiti in od prave vere odvrčati; z besedo in pisavo si torej mi nasproti prizadevati moramo, ljudi zmot in krive vere obvarovati in na poti resnice ohraniti. — Zmote in krive vere pa se po posebnih namerah in potrebah časa po „Zgodnji Danici“ nar ložeji očitno zavračevati, in zadete resnice edino-prave katolske vere za ljud prav po potrebah razjasnovati zamorejo. Zatorej naj bi zlasti duhovni gospodje iz vsih slovenskih krajev ta edini slovenski katolski cerkveni list, ki bo ravno sedanje dni se posebno koristen in potreben postal, po moči podpirali; naj bi, kar po okoljšinah in namerah časa za naše verno ljudstvo dobro in potrebno spoznajo, v tem listu dopisovali, naj bi zlasti v veri poterdovali, in posebno nekatere resnice sv. vere živo in prav umljivo razlagali; naj bi zraven tega „Zgodnjo Danico“ povsod priporočili in razširili — ker tako za ljudstvo primerjena bo v njegov zveličavni prid obilno služila in pripomogla. Mem tega se še opomni, de se to, kar naročnine za „Zgodnjo Danico“ čez natiskavne potroške znesejo, revnim in pridnim učencam v Ljubljani v pomoč oberne, de se torej podpiravci tega časopisa tudi še v tej reči dobriga dela deležne storijo.

Dragi Slovenci! dozdej ste neprecenljivi zaklad, pravo, edino-zveličavno vero zvesto ohranili; o prosite Boga, in skerbite tudi naprej, de vas zastran vere kaj premotilo in zapeljalo ne bo, temuč de se je bote — sebi in svojimu zarodu v časni in večni blagor — vseskozi stanovitno in nepremakljivo deržali. Posebno sedanji čas vam veljajo besede sv. Petra, ki pravi: „Bratje! bodite trezni, in čujte; ker hudič, vaš sovražnik, hodi okoli kakor rujoveč lev, in iše, koga bi požerl: temu zoperstojite terdni v veri, in vedite, de so vaši bratje po svetu v ravno tacih težavah“ (1. Petr. 5, 8. 9.)! Kdor sovražnika in nevarnost pozna, se tudi varvati ve: kdor pa za to ne ve in vediti noče, se bo neprevidama v strašno zadergo in nevarnost zapletel, iz ktere se potem nič več rešiti ne bo mogel. Vse te zaderge, zapeljivosti, nevarnosti in sovražnike svoje duše in svojiga izveličanja pa bote po „Zgodnji Danici“ nar ložeji in nar gotovši zvedili: iz nje bote zvedili tudi pomočke, kako se jih obvarovati zamorete, in kako se vam v vsakterih okoljšinah in namerah po volji božji in nauku katolske cerkve zaderžati gre. Po „Zgodnji Danici“ bote v resnicah sv. katolske vere poterdovani in razsvitljevani, in k kersanskimu, v resnici pobožnimu življenju, ter k večnimu zveličanju napeljevani: ker ravno to je poglavitni namen „Zgodnje Danice“. Zraven tega bote pa iz nje tudi vse imenitni novice zvedili, kako se za katolsko cerkev po vesoljnim svetu godi. Zatorej naj vam bo vsim priporočeno, de si bote ta katolski cerkveni list tudi še za naprej oskerbeli, ga zvesto brali in si ga v prid obernali — de bote pa tudi družim prigovorili, kateri ga dozdej niso spogali, se za novo leto nanj naročiti. Zeleti bi bilo, de bi ljudstvo vsake fare ktero „Zgodnjo Danico“ posebej za-se imelo, de bi jo potlej povsod brali, in eden družimu brati dajali. Saj vender za vero, dušo in izveličanje vsakterimu čez vse, več kot za vse drugo ležeče biti mora! „Hodite, dokler luč imate, de vas tema ne obide: ker kdor v temi hodi, ne ve, kam gre“. (Joan. 12, 35.)

Ljuba slovenska mladost! mladenči in deklice! vse to bodi posebno vam priporočeno: de se ne bote dali zapeljati, ne premotiti, ne premakniti od resnice ne na desno, ne na levo. Ako bote dobri kristjani, zvesti sinovi, zveste hčere svete matere katolske cerkve, potem vso srečo, vse dobro v tem in prihodnim življenju od ljubeznjiviga Očeta v nebesih upati smete. Bodite zatorej posebno pridni poslušavci in pokorni, skerbni spolnovavci naukov, ki jih od svojih duhovnih pastirjev in učencikov prejemate. Berite radi dobre, podučne, podbudljive, kersansko-katolske bukve; berite radi — se toliko bolj v prihodno — tudi „Zgodnjo Danico“, po kateri se tudi za vas in vam v prid marsikaj koristniga in potrebniga piše. „Cujte in molite!“ te besede Jezusove naj so še posebno vam rečene, mladenči in deklice! Iz serca in goreče molite, naj vasmi-
lostljivi Bog v resnici in pobožnosti poterdi in ohrani; pri tem pa tudi za svoje prednike in učencike moliti ne pozabite. Z Bogom! A. Pintar.

Razgled po kersanskim svetu.

Angleško. Cerkevno gibanje dobiva vedno veči pomen. Anglikanci se vedno jezé nad Puzejiti, ki se katolski cerkvi vedno bolj bližajo, se gerdo in besno proti njim vedéjo ter tirjajo, de naj se iz deržavne cerkve iztrebijo. Bati se je, de ne bo hudo preganjanje katolske cerkve vstalo. Vse nasprotovanje bo pa vunder, ravno ker je krivično, na zadnje osramoteno. Zakaj cerkev, ki se ne sme po svojih postavah svobodno razvijati, v prav svobodni deržavi ne vživa enakopravnosti, saj je se terpeti nočejo, le sužna je. Kolikanj bolj bo pa Angleško svobodo katolske cerkve opoviralo, tolikanj manj moči bo na Laškim imelo, kar pa katolski cerkvi le v prid biti zamore. Ze zdaj se vsi, tudi nar bolj napeti Lahí grozé zavoljo preganjanja, ki ga zdaj katolska cerkev na Angleskim terpeti mora. Vsi laški dnevniki se zoper besnost Anglikancov do katolčanov glasé, iz česar se vidi, de je Laško bistveno katolsko, pa tudi, de je vse cerkvi protivno ravnanje na Sardinskim le minljiva poskušnja. Zdi se, de je angleško ministerstvo ravno iz tega ozira katolčanam protivno prošnja, ki jo je bilo več 1000 Anglikancov podpisalo, po videzu zavoljo tega zaverno, ker so bile v nji le oblične zmote. Kako besno pa je to katoličanstvu protivno gibanje, se vidi iz prošnje, ki so jo anglikanski škofje do kraljice poslali, v kateri katolski veri zmote očitajo, ki so deržavi nevarne, za angleško ljudstvo pogubljive, tako rekoč celo delo samiga hudiga. Ti krivoverskicerkveni pervaki so pač s tem vsimu svetu pokazali, de v njih sercu ni pobožnosti, de pa tudi v njih glavi ni še posvetne modrosti ne. Kakor je pa to strastno ravnanje Anglikancov krivično, tako je pa tudi znamenje njih silne nevhaleznosti do papeža, kakor „Univers“ piše: „V letu 1850 Anglikanci papeža v podobi vtopljujejo, žgejo in gerdo zasramujejo. V letu 1808 je on zanje dolgo in grozovitno terpel. Vsak vé, kako gerdo je takrat francoska vladija z njim delala; malo jih pa vé, zakaj de se je to godilo. Bonaparte je Angleškemu vojsko napovedal; razun kopne zaklenitve je zvezo zoper to ljudstvo napravil, v katero so vse evropske vladije stopile. En sam vladar se je ni hotel vdeležiti; oče vsih vernih je vedil, de mu ni perpuščeno, vojskovati se zoper nekoliko svojih otrok, če so mu tudi z odpadenjem serce stergali. Sila Bonapartetova ni nič zamogla; Pij VII. se ni perklonil ne njegovim obljubam ne njegovimu žuganju. Napoleon je hotel

to zoperstavo premagati; delal je, kakor de bi le kljubovanje vidil v tem, kar je bilo vunder le spolnjenje dolžnosti; ker se je papež branil v zvezo pervoliti, se mu je zdelo, de noče vojske poterditi, ki jo je zoper Angleze napravil, in sklenil je maševati se nad papežem. Po zaukazu 2. maliga travna 1808 je 4 dežele cerkvene deržave v svojo lastnino vzel, in de bi nad vzrokam tega ropa nobedin ne dvomil, pravi v zaukazu: „Ker se je zdanji rimski poglavar vedno branil vojskovati se zoper Angleze in združiti se z neapolitanskim in družimi laškimi kralji v brambo Laškiga, in ker je naš slavni sprednik Karol Veliki cerkveno deržavo v prid kersanstva in ne v prid sovražnikov naše svete vere daroval; zaukažemo i. t. d.“ — Pravili so papežu, de so se Anglezi po odpadenji in krivoverstvu njegoviga varstva nevredne skazali. On je pa odgovoril, de on kot posvečeni služabnik miru, kot poglavar cerkve, kot vesoljni pastir in oče vsih vernih in kot varhin maševavec svetih postav pravičnosti nikdar ne sme angleški vladii, ki ga ni razžalila, vojske napovedati ali v tako napoved pervoliti. (19. veliciga travna 1808.) — Tega pa Napoleonova prevzetnost ni mogla prenesti. Pija VII. so francoski vojaki v njegovim poslopji prijeli, od kardinalov ločili, iz ječe v ječo paháli, mučili in zasramovali; in terpel je to, ker ni hotel v vojsko zoper Angleze pervoliti. Zdaj pa Angleško tako nevhaležno svetiga očeta zaničuje in zasramuje, kar nam mesec listopad 1850 spričuje. Zgodovina bo tako vedenje sodila in mlajši s studenjem zasliševali. Angleško pa naj ne bodi slepo. Papež je bil sicer majhin in slab v ječi Fontenebloški, — velik in mogočen Napoleon, pred katerim so pozemeljski kralji kolena perpogovali. Vunder je Pij v svojo deželo nazaj peršel in umerl na svojim sedežu, Napoleon pa je umerl kot jetnik na Šent-Helenskim otoku. Zgodovina nam kaže obilno tako spremenjene sreče; in Bog ne kaznuje samo nevhaleznosti in neumnosti posameznih ljudi, ampak še veliko hujši celih narodov. Ko bi hotlo Angleško to premišljevati, bi v svojih zadevah in v svojim spridenji zadosti prilike dobilo, na pravo pot obrniti se, drugač, ko bi sojene ljudstva v obče za take premišljevanja perpravne ne bile.“

Iz Rima se piše 20. listopada, de je general Aupik s turškim cesarjem novo pogodbo zavoljo svetih mest v sveti deželi sklenil. Po té pogodbi je Božji grob pod posebno francosko varstvo postavljen, in zdaj se med nami prebivajoči Jeruzalemski patrijarh, prečastiti gospod Valerga, je izvoljen varovati ga in ohraniti. — Sveti grob bodo pa še zunaj in znotraj tako popravili, kakoršen je bil v letu 1239, ko je gospodarstvo kersanskih kraljev v svetim mestu nehalo. Pravijo, de bodo tudi popravili groba Gotfrida Builjonskiga in njegoviga brata Balduina, ki so ji greški menihi v svoji besnosti poderli bili, in ki ji je sardinski poslanec v Jeruzalemu, gospod Botta, pod šibrami ne davno zopet našel, kakor je tudi Ninivljanske groblje spet dobil. — Nekdanji kaplan plemenitiga perviga pooblastenca joniških otokov in učenik njegoviga sina, gospod Butler, je nedavno pred očetam Jakopam Mazijotam iz Jezusoviga reda spoznanje katoliške vere izrekel. — Jezuitarske šole tukej v zdanjim šolskim letu več kot 700 učencov obiskuje.

Opomin. Današnjimu listu je perloženo povabilo na „Zgodnjo Danico“ prihodnjiga leta; opominimo pa, de se po novim razglasu vis. ministerstva tudi zdaj že poštnina za naročivne pisma z dnarji odrajtati mora.